

Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise ja selle tõttu teiste seaduste muutmise seadus

§ 1. Kaitseväeteenistuse seaduse muutmine

Kaitseväeteenistuse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 2 lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Identifitseerimiskoodi moodustamise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.“;

2) paragrahvi 3 lõiget 2 täiendatakse punktiga 3 järgmises sõnastuses:

„3) vabatahtlikuks teenistuseks.“;

3) seadust täiendatakse §-ga 7¹ järgmises sõnastuses:

„§ 7¹. Vabatahtlik teenistus

(1) Vabatahtlik teenistus on reservis oleva isiku osalemine Kaitseväe ülesannete täitmisel. Vabatahtlikus teenistuses olev isik allub Kaitseväe korraldusele ja juhtimisele.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud ülesanneteks loetakse riigi sõjaliseks kaitseks valmistumist ja osalemist rahvusvahelises sõjalises koostöös.

(3) Vabatahtlikus teenistuses olev isik on vabatahtlik teenistuja.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud ülesannete täitmisel teostab vabatahtlik teenistuja avalikku võimu ettenähtud volituste piires.“;

4) paragrahvi 9 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kaitseministeerium koostab igal aastal eelmise kalendriaasta kohta aruande kaitseväekohustuse täitmisest ja kaitseväeteenistuse korraldamisest ning avaldab selle oma veebilehel 1. aprilliks.“;

5) paragrahvi 22 lõikes 5 asendatakse sõnad „on kaitseväeteenistuses olnud vähemalt nõutava auastme vanuse“ sõnadega „tema auastme vanus on täitunud“;

6) paragrahvi 26¹ lõikes 12 asendatakse sõnad „tuvastatud diagnoosid“ tekstiosaga „osutatud tervishoiuteenuste andmed“;

7) paragrahvi 39 lõike 1 punktist 4 jäetakse välja sõnad „ning ei ole viie aasta jooksul andmete registrisse kandmisest arvates esitanud kirjalikku taotlust aja- või asendusteenistusse asumiseks“;

8) paragrahvi 39 täiendatakse lõigetega 6 ja 7 järgmises sõnastuses:

„(6) Reservis olev isik, kes on vabastatud ajateenistusse asumisest käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 4 alusel ja kes soovib asuda aja- või asendusteenistusse, peab esitama kirjaliku taotluse Kaitseressursside Ametile.

(7) Kaitseressursside Amet võib aja- või asendusteenistusse asumise taotluse esitanud reservis oleva isiku välja kutsuda, nõuda lisadokumente või otsustada ilma nendeta tema aja- või asendusteenistusse kutsumise. Kui reservis olev isik vastab aja- või asendusteenistusse kutsumise nõuetele, märgib Kaitseressursside Amet tema andmed kaitseväekohustuslaste registris kutsealuse andmetena.“;

9) paragrahvi 44 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Pärast vastuvõtmist kutseõppeasutusse, rakenduskõrgkooli või ülikooli on kutsealusel õigus ajapikendusele kuni õppe nominaalkestuse lõpuni, juhul kui ta esitab ajapikenduse taotluse Kaitseressursside Ametile 30 päeva jooksul õppeasutusse vastuvõtmisest arvates.“;

10) paragrahvi 49 täiendatakse lõikega 16 järgmises sõnastuses:

„(16) Ajateenijale võib Kaitseväe algatusel ja teenistuse huvides taotleda salastatud teabele juurdepääsu õigust, kui Kaitseväe juhataja on ajateenija rahuaja ametikohale määranud juurdepääsuõiguse taseme riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses sätestatud korras.“;

11) paragrahvi 52 lõikes 5 asendatakse sõna „keelatud“ sõnadega „lubatud vaid ajateenija kirjalikul nõusolekul“;

12) paragrahvi 52 täiendatakse lõigetega 5¹ ja 5² järgmises sõnastuses:

„(5¹) Ajateenijal on õigus käesoleva paragrahvi lõike 5 alusel antud nõusolek igal ajal tagasi võtta.

(5²) Kaitseväel tuleb korraldada nõusoleku tagasi võtnud ajateenija, kes on lähetatud rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile või rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonda, tagasi toomine ajateenija ajateenistuskohhta esimesel võimalusel.“;

13) paragrahvi 52 lõike 6 teine lause tunnistatakse kehtetuks;

14) paragrahvi 52 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:

„(7) Ajateenistuskohast väljalubamise korra kehtestab Kaitseväe juhataja käskkirjaga.“;

15) paragrahvi 56 lõike 3 punktist 2 jäetakse välja sõna „kadetina“;

16) paragrahvi 56 lõiget 3 täiendatakse punktiga 4 järgmises sõnastuses:

„4) esmase sõjaväelise väljaõppe läbinud ajateenijat ei nimetata sõjaaja ametikohale.“;

17) paragrahvi 76 lõiget 1 täiendatakse punktiga 11 järgmises sõnastuses:

„11) kui isiku kaitseväeteenistus on asendatud asendusteenistusega käesoleva seaduse § 80¹ lõike 3 alusel.“;

18) paragrahvi 76 lõike 3 punkt 3 tunnistatakse kehtetuks;

19) paragrahvi 79 lõige 2¹ muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2¹) Kaitseväe juhataja või tema volitatud ülem võib vabastada reservväelase õppekogunemiselt Kaitseväe ülesannetest tuleneval põhjusel.“;

20) seadust täiendatakse peatükiga 7³ järgmises sõnastuses:

„7³. peatükk Vabatahtlik teenistus

§ 80¹⁵. Isikuandmete töötlemine vabatahtliku teenistuse korraldamisel

Kaitsevägi ja Kaitseressursside Amet võivad käesolevas peatükis sätestatud ülesannete täitmiseks töödelda Kaitseväe ülesannete täitmisel osaleda sooviva reservis oleva isiku isikuandmeid, sealhulgas eriliiki isikuandmeid, et hinnata nende vastavust vabatahtlikule teenistujale esitatavatele nõuetele ning korraldada vabatahtlikku teenistust.

§ 80¹⁶. Vabatahtlikusse teenistusse võtmine

(1) Vabatahtlikusse teenistusse võetakse reservis olev isik, kes:

- 1) vastab kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele;
- 2) on läbinud vähemalt esmase sõjaväelise väljaõppe;
- 3) on läbinud taustakontrolli kaitseväe korralduse seaduses sätestatud korras.

(2) Vabatahtlikusse teenistusse ei võeta reservis olevat isikut:

- 1) kes on kriminaalasjas kahtlustatav või süüdistatav;
- 2) kes on süüdi mõistetud ja kellelt on kohtuotsusega ära võetud õigus töötada kaitseväeteenistusega või muu avaliku teenistusega seotud ametikohal;
- 3) kelle puhul esineb muu seaduses sätestatud teenistusse võtmist välistav asjaolu.

(3) Vabatahtlikusse teenistusse asuda sooviv reservis olev isik esitab Kaitseväe juhatajale või tema volitatud ülemale allkirjastatud taotluse koos kinnitusega, et ta vastab käesolevas seaduses sätestatud nõuetele.

(4) Vabatahtlikusse teenistusse võtmise otsustab Kaitseväe juhataja või tema volitatud ülem.

(5) Vabatahtlikusse teenistusse võtmine vormistatakse halduslepinguga (edaspidi *leping*), milles näidatakse ära vähemalt järgmised andmed:

- 1) teenistusse võetava isiku ees- ja perekonnanimi ning isikukood;
- 2) teenistusülesanded ja teenistusülesannete täitmisega kaasneva avaliku võimu teostamise volitused ja käsuõigus;

- 3) vahetu alluvuse korraldus;
- 4) teenistuskoha asukoht;
- 5) teenistuse tähtaeg;
- 6) vabatahtlikule teenistujale makstav palk;
- 7) lepingu lõppemise kord ja tingimused.

§ 80¹⁷. Vabatahtliku teenistuse korraldus

- (1) Vabatahtliku teenistuja töö- ja puhkeaja korraldusel lähtutakse käesoleva seaduse §-des 104–105 sätestatud korrast.
- (2) Vabatahtliku teenistuja lähetamisele kohaldatakse käesoleva seaduse §-des 113–117 sätestatud korda.
- (3) Vabatahtlikus teenistuses olemise perioodi ei loeta käesoleva seaduse § 69 lõikes 1 sätestatud reservteenistuse kestuse hulka.
- (4) Vabatahtlikus teenistuses olevale isikule ei kohaldata käesoleva seaduse § 73 lõigetes 1 ja 2 sätestatud.

§ 80¹⁸. Vabatahtliku teenistuja tagatised

- (1) Vabatahtlikule teenistujale makstakse palka lepingus ettenähtud ulatuses ja korras.
- (2) Vabatahtlikule teenistujale kohaldatakse töölepingu seaduse §-des 54–71 sätestatud puhkuseregulatsiooni, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi. Vabatahtliku teenistuja lubab puhkusele Kaitseväge juhataja või tema volitatud isik.
- (3) Vabatahtlikule teenistujale võimaldatakse vajaduse korral toitlustus käesoleva seaduse §-s 110 sätestatud tingimustel ja korras.
- (4) Vabatahtliku teenistuja võib teenistusülesannete täitmise ajal majutada selleks ettenähtud ruumi käesoleva seaduse §-s 111¹ sätestatud korras.

§ 80¹⁹. Vabatahtliku teenistuja piirangud

- (1) Vabatahtlikus teenistuses on vabatahtlikul teenistujal keelatud levitada oma poliitilisi vaateid.
- (2) Vabatahtlikule teenistujale võib kohaldada liikumisvabaduse piirangut käesoleva seaduse §-s 126¹ sätestatud korras.

§ 80²⁰. Vabatahtliku teenistuse lõppemine

- (1) Vabatahtlik teenistus lõpeb:
 - 1) lepingus ettenähtud tähtajal;
 - 2) vabatahtliku teenistuja distsiplinaarsüüteo korral, kui distsiplinaarsüütegu pandi toime tahtlikult või raske hooletuse tõttu või kui teo iseloomu tõttu ei ole vabatahtlikul teenistujal võimalik vabatahtlikku teenistust jätkata;

- 3) vabatahtliku teenistuja suhtes jõustunud süüdimõistva kohtuotsuse korral, mille eest on talle karistusena mõistetud reaalne vangistus;
- 4) kui vabatahtlik teenistuja on süüdi mõistetud ja kui temalt on kohtuotsusega ära võetud õigus töötada kaitseväeteenistuse või muu avaliku teenistusega seotud ametikohal;
- 5) kui vabatahtlik teenistuja ei vasta või ajutiselt ei vasta kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele;
- 6) kui vabatahtlik teenistuja kannab aresti või on vahistatud;
- 7) kui vabatahtlikku teenistujat kohustatakse asuma sõjaaja ametikoha ülesannete täitmisele käesoleva seaduse § 156¹⁰ alusel ja korras;
- 8) vabatahtliku teenistuja surma korral.

(2) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule võib vabatahtliku teenistuse lepingu lõpetada enne tähtaega poolte kokkuleppel lepingus sätestatud korras.

(3) Vabatahtlik teenistuja võib nõuda lepingu lõpetamist mõjuval põhjusel, eelkõige kui kõiki asjaolusid ja mõlemapoolset huvi arvestades ei või mõistlikult nõuda lepingu jätkamist.“;

21) paragrahvi 93 täiendatakse lõigetega 4¹ ja 4² järgmises sõnastuses:

„(4¹) Valdkonna eest vastutava ministri poolt rahuaja ametikohale nimetatav tegevväelane nimetatakse ametikohale viieks aastaks.

(4²) Valdkonna eest vastutaval ministril on õigus Kaitseväe juhataja ettepanekul nimetada rahuaja ametikohal olev tegevväelane pärast käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ sätestatud aega samale rahuaja ametikohale täiendavalt kaheks aastaks.“;

22) paragrahvi 93 lõikes 7 asendatakse number „3“ numbriga „4²“ ja jäetakse välja tekstiosa „ja 5–7“;

23) paragrahvi 93 täiendatakse lõikega 8 järgmises sõnastuses:

„(8) Käesoleva paragrahvi lõigete 4¹ ja 4² alusel rahuaja ametikohale nimetatud tegevväelase rahuaja ametikohal olemise lõpptähtpäeva saabumisel, nimetatakse tegevväelane uuele rahuaja ametikohale või loetakse tegevteenistusest vabastatuks ametikohal olemise lõpptähtpäevale järgnevast päevast arvates käesoleva seaduse § 143 alusel.“;

24) paragrahvi 104 lõiget 1 täiendatakse punktiga 9 järgmises sõnastuses:

„9) kaitseväeluure teostamise ning relvastatud vastupanu ettevalmistamise ja korraldamise ajal Kaitseväe juhataja ettenähtud ulatuses.“;

25) paragrahvi 104 lõikes 4 asendatakse sõnad „Käesolevat paragrahvi“ tekstiosaga „Käesoleva paragrahvi lõikeid 1–3“;

26) paragrahvi 104 täiendatakse lõikega 5 järgmises sõnastuses:

„(5) Tegevväelasele ei kohaldata avaliku teenistuse seaduse § 41 lõiget 1 tingimusel, et töötamine ei kahjusta tegevväelase tervist ja ohutust.“;

27) paragrahvi 131 lõiget 1 täiendatakse punktiga 7¹ järgmises sõnastuses:

„7¹) riigikaitsealises rakenduskõrgkoolis õppiva tegevväelase soovil akadeemilisel puhkusel viibimise ajaks;“;

28) paragrahvi 132 täiendatakse lõikega 5¹ järgmises sõnastuses:

„(5¹) Käesoleva seaduse § 131 lõike 1 punktis 7¹ sätestatud alusel tegevteenistussuhte peatumise aega ei arvata tegevteenistusstaazi hulka.“;

29) paragrahvi 132 lõike 7 tekstiosa „§ 131 lõike 1 punkti 3“ asendatakse tekstiosaga „§ 131 lõike 1 punktide 3 ja 7¹“;

30) paragrahvi 158 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Ülemat ajutiselt asendaval tegevväelasel või vabatahtlikul teenistujal on asendatava ülema distsiplinaarvõim.“;

31) paragrahvi 162 lõike 7 punkt 4 tunnistatakse kehtetuks;

32) paragrahvi 166 lõike 1 punkt 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) seadusest või selle alusel kehtestatud õigusaktist tulenevate teenistusülesannetega seotud põhimõtete eiramine, nõuete või teenistusülesannete täitmata jätmine või nende mittenõuetekohane täitmine;“;

33) paragrahvi 168 lõiget 2 täiendatakse punktiga 8 järgmises sõnastuses:

„8) vabatahtliku teenistuse lepingu lõpetamine.“;

34) paragrahvi 173 lõike 1 punktis 1 asendatakse sõnad „kinnitatud ärakirja käskkirjast“ sõnaga „käskkirja“;

35) seadust täiendatakse §-ga 177² järgmises sõnastuses:

„§ 177². Distsiplinaarkaristusena vabatahtliku teenistujaga lepingu lõpetamine

Vabatahtliku teenistujaga võib ennetähtaegselt ja ühepoolset lepingu lõpetada vabatahtliku teenistuja distsiplinaarsüüteo korral, kui distsiplinaarsüütegu pandi toime tahtlikult või raske hooletuse tõttu või kui teo iseloomu tõttu ei ole vabatahtlikul teenistujal võimalik vabatahtlikku teenistust jätkata.“;

36) paragrahvi 180 lõige 9 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(9) Kaitseväelasel, kelle suhtes viiakse läbi distsiplinaarmenetlus, on õigus tutvuda distsiplinaarmenetluse materjalidega menetluse igas etapis ja esitada menetluse jooksul asjasse puutuvaid taotlusi.“;

37) paragrahv 190 ja § 191 lõige 6 tunnistatakse kehtetuks;

38) paragrahvi 211 lõike 2 punktis 2 asendatakse sõna „määramise“ sõnaga „tuvastamise“;

39) paragrahvi 211 lõike 5 esimeses lauses asendatakse sõnad „sellest päevast“ sõnadega „püsiva töövõimetuse määramisest“;

40) seadust täiendatakse §-ga 221¹ ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 221¹. Vabatahtliku teenistuja varaline vastutus

Vabatahtliku teenistuja varalisele vastutusele ja kahju hüvitamisele kohaldatakse avaliku teenistuse seaduses sätestatud.“.

§ 2. Avaliku teenistuse seaduse muutmine

Avaliku teenistuse seaduse § 83 punktis 5 asendatakse sõna „õppekogunemise“ sõnaga „reservteenistuse“.

§ 3. Kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seadus

Kaitseväeteenistuse seaduse rakendamise seaduses tehakse järgmised muudatused:

„§ 39¹⁶. Valdkonna eest vastutava ministri poolt tegevväelase nimetamine sõjaväelise auastmega rahuaja ametikohale tähtajaliselt alates 2026. aasta 1. jaanuarist

Kaitseväeteenistuse seaduse § 93 lõigetes 4¹, 4² ja 8 sätestatud korda valdkonna eest vastutava ministri poolt tegevväelase sõjaväelise auastmega rahuaja ametikohale nimetamiseks ja vabastamiseks rakendatakse alates 2026. aasta 1. jaanuarist.

§ 4. Kaitseväe korralduse seaduse muutmine

Kaitseväe korralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 8 tekst loetakse lõikeks 1 ja täiendatakse pärast sõna „korras“ lauseosaga „arvestades käesolevas paragrahvis sätestatud erisusi“;

2) paragrahvi 8 täiendatakse lõigetega 2–5 järgmises sõnastuses:

„(2) Kaitseväes avalikus teenistuses olevale ametnikule või töölepingu alusel töötavale isikule ei kohaldata sõjaväelise väljaõppe ajal avaliku teenistuse seaduses või töölepingu seaduses sätestatud summeeritud tööaega, ületunnitööd, öötöö ja riigipühal tehtava töö hüvitamist, töö tegemise aja piirangut, tööaja korraldust, öötöö piirangut ning igapäevast ja -nädalast puhkeaega, kui ametijuhendis või töölepingus on ette nähtud, et isiku teenistus- või tööülesannete hulka kuulub sõjaväelises väljaõppes osalemine.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul antakse isikule iga 24 tunni kohta vähemalt kuus tundi puhkeaega, millest neli tundi peab olema katkematu puhkeag. Puhkeag arvestatakse üldise tööaja hulka.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud juhul hüvitatakse isikule tehtud töö vaba aja andmisega või rahas, arvestades täidetud ülesande keerukust ja ülesande täitmiseks kulunud aega. Hüvitamise ulatuse ja korra kehtestab Kaitseväe juhataja.

(5) Käesoleva paragrahvi lõiget 2 ei kohaldata isikule, kes on rase või kellel on õigus emapuhkusele.“;

3) paragrahvi 41³ lõike 1 sissejuhatav lauseosa muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

”Kaitseväge teenistusse või tööle kandideeriva isiku ning tegevväelase, vabatahtliku teenistuja, ametniku või töötaja Kaitseväge sobivuse hindamisel, Kaitseväge teenuse osutamisega seotud isiku sobivuse hindamisel või isiku Kaitseväge julgeolekualale saatjata viibimise lubamise otsustamisel või kaitseväteenistuskohustust täitvale isikule riigisaladusele juurdepääsu õiguse taotlemise otsustamisel või ajateenija rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile lähetamiseks kontrollib Kaitseväge põhimääruses määratud struktuuriüksus, kas:”;

4) paragrahvi 41³ lõike 2 esimeses lauses asendatakse sõnad „on isiku Kaitseväge tegevteenistusse võtmisest keeldumise ja tegevteenistusest vabastamise aluseks juhul“ sõnadega „on isiku Kaitseväge tegevteenistusse või vabatahtlikusse teenistusse võtmisest keeldumise ja tegevteenistusest või vabatahtlikust teenistusest vabastamise aluseks juhul“;

5) paragrahvi 41³ lõige 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud asjaolud võivad olla aluseks kaitseväteenistuskohustust täitvale isikule riigisaladusele juurdepääsu õiguse taotluse esitamata jätmiseks, ajateenija rahvusvahelisele sõjalisele operatsioonile lähetamata jätmiseks, isiku Kaitseväge tööle võtmisest keeldumiseks ja töölepingu ülesütlemiseks, Kaitseväge teenuse osutamisega seotud isiku teenuse osutamisest keeldumiseks ning Kaitseväge julgeolekualale lubamise keeldumiseks.“;

6) paragrahvi 41⁴ lõiget 1 täiendatakse pärast sõna „kandideerimisel“ sõnadega „või vabatahtlikusse teenistusse asumisel“;

7) paragrahvi 41⁸ täiendatakse pärast sõnu „tööle kandideerimisel“ sõnadega „või vabatahtlikusse teenistusse asumisel“.

§ 5. Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmine

Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 20 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „asendaja“ tekstiosaga „, Kaitseväes Kaitseväge juhataja või tema poolt määratud struktuuriüksuse ülem“;

2) paragrahvi 20 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „juhile“ sõnadega „või tema volitatud isikule“;

3) paragrahvi 30¹ lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Konfidentsiaalse või salajase taseme riigikaitse ning infrastruktuuri ja teabe kaitse riigisaladusele juurdepääsu õigus on pärast julgeolekukontrolli läbimist kaitseväteenistuskohustust täitval isikul, vabatahtlikus teenistuses oleval isikul või rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil osaleval tegevväelasel, kui juurdepääs on vältimatult vajalik tema ametikoha ülesannete täitmiseks.“;

4) paragrahvi 30¹ lõigetes 2–4 ja 11–14 ning § 51 lõikes 4¹ asendatakse sõna „Kaitseväge“ sõnadega „Kaitseministeeriumi valitsemisala valitsusasutus“ vastavas käändes;

5) paragrahvi 30¹ lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Juurdepääsuõigus antakse kuni viieks aastaks ja see kehtib üksnes kaitseväeteenistuskohustuse täitmise, vabatahtliku teenistuse või rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil viibimise ajal, kui juurdepääs on vältimatult vajalik tema ametikoha ülesannete täitmiseks.“.

§ 6. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub 2026. aasta 1. jaanuaril.

Lauri Hussar
Riigikogu esimees

Tallinn, 2025

Algatab Vabariigi Valitsus